

Amerika koja mrzi manjine, komunizam, koja segregira Židove... To je Amerika i danas. Ne u cijelosti, ne možda ni u većini, no velikim dijelom

THOMAS SNÉGAROFF

Razgovarala: ENA KATARINA HALER

Francuski je povjesničar, novinar i autor niza publicističkih djela te romana 'Putzi - Hitlerov pjanist', nedavno objavljenog i u hrvatskom prijevodu u izdanju Tim Pressa. Kao povjesničar, specijaliziran je za suvremenu povijest Sjedinjenih Američkih Država, gdje surađuje na brojnim radijskim i televizijskim emisijama. Radi kao novinar i voditelj na televiziji France 5 te kao predavač na sveučilištu Sciences Po

U svom najnovijem ostvarenju na jedinstveni način piše o životu Ernsta Hanfstaenga, zvanog Putzi, jednog od najbližih Hitlerovih suradnika, o čovjeku koji je "obukao Hitlera u odjelu", vježbao s njim govorništvo, uveo ga u krugove visokog društva, svirao mu Wagnera, skladao nacističke koracićne i uveo pozdrav "Sieg Heil" ... u zadnji čas otisao iz Njemačke prije Drugog svjetskog rata, da bi kasnije za Roosevelta izradivao psihološke portrete nacističkih dužnosnika i samog Hitlera, nekad predmet svog obožavanja. Zbog te "priče veće o životu", kako sam autor kaže, razgovarali smo s Thomasom Snégaroffom o nastanku knjige, važnosti događaja koje opisuje za suvremeno društvo i svjet u kojem živimo.

Express: Kao prvo i najočitije pitanje, svakako se nameće ono o odabiru vaše preokupacije - otkud dolazi ta fascinacija Putzijem? Kako ste došli upravo do njega i zašto ste se odlučili posvetiti istraživanju njegove priče?

Ne bих rekao da se radi o fascinaciji. Upoznao sam se s njegovom pričom jer sam htio napisati povjesnu knjigu o nacistima u SAD-u. To isprva uopće nije trebalo biti roman, čak ni Putzijeva biografija. Prvotna namjera bila mi je napisati publicističku knjigu. No u svim istraživanjima i izvorima pojavljivalo se njegovo ime. On je bio poveznica američkih novinara tog vremena i Hitlera. Puka značajanja dovela me do njegovih memoara i njegove životne priče te sam tad posmislio kako bi to bila dobra podloga za roman. Radi se ipak o nevjerojatnom životu nekoga tko je bio u krugu Hitlerovih najbližih ljudi, njegova mi je priča rasvijetila i veliki dio Hitlerove biografije. No osim toga, tu je i ta poveznica s SAD-om, što je moja generalna tema i u ostalim djelima. Shvatio sam da je u njegovu životu stvarna priča o uplivu nacizma u mentalitet SAD-a, što je ono čime sam se uistinu htio baviti u novoj knjizi.

Express: Zanimljiv je pristup koji ste odabrali - ipak niste napisali publicističku knjigu, nego roman koji kokecira s publicistikom. Niste se odlučili ni potpuno ući u fikciju i staviti se, primjerice, u Putzijev um, nego ostajete u svom, pišete iz pozicije upravo povjesničara koji istražuje to razdoblje. Jeste li od početka pisanja knjige bili sigurni da je to ispravan pristup ili ste razmišljali i o pisanju romana u kojem bi prevladala fikcija?

Ipak ja jesam povjesničar i bilo mi je važno napisati "ozbiljnju" knjigu. Zaista je teško pisati fikcionaliziranu verziju tog vremena, nisam siguran bih li uspio u tome. Htio sam biti vrlo precizan s jedne strane, dok s druge nisam smatrao da postoji potreba da ista izmišljam. Sama njegova priča, takva kakva jest i sa svim što sam uspio saznati, bila mi je dovoljna.

To je priča veća od života. Htio sam je takvom prikazati. Postoje dijelovi koji su izmišljeni, recimo većina dijaloga u knjizi, to je čista fikcija. Ili ti trenuci kad čak i ulazim u njegov um - to nije postojalo u memoarima. Nisam imao nikakav trag koji bih slijedio i po kojemu bih naslutio što je mogao misliti. To sam prepušto mašti.

Nastavak na sljedećoj stranici ➤

Problem današnjeg društva je pronalazak zajedničkog jezika, osnove na kojoj se svi možemo naći.

No važno mi je da je knjiga utemeljena na zapisima, arhivima, dnevnicima, izvorima, da je u srži povijesna i dokumentaristička. Ipak, način na koji su oni iznijeti, nelinearnost, asocijativnost, ti izleti u Putzijev um..., to je, po mojoj mišljenju, čini romanom. I sam početak knjige, posjet Davida Marwella i njegove žene Putziju, koji se doista dogodio i o kojem je David kasnije pisao, opisan je ipak posve fikcionalizirano. Smatram da ti povijesni temelji daju knjizi onu osnovnu kvalitetu i snagu. Način na koji su izneseni je romaneskan.

Express: Stručnjak ste za suvremenu povijest SAD-a. I sami ste rekli da vas je upravo to dovelo do Putzija. Drugi svjetski rat zaista je naveliko obradena tema, što povijesno, što književno, možda i najzastupljenija u razdoblju koje je uslijedilo, a ipak i danas, 70 godina po završetku, nepobitno važna za društvo u kojemu živimo. Kako po vama treba pristupati toj temi u budućnosti i jesu li upravo knjige poput vaše, u neku ruku hibridne forme, ako je mogu tako nazvati, način za približavanje povijesnog diskursa široj javnosti?

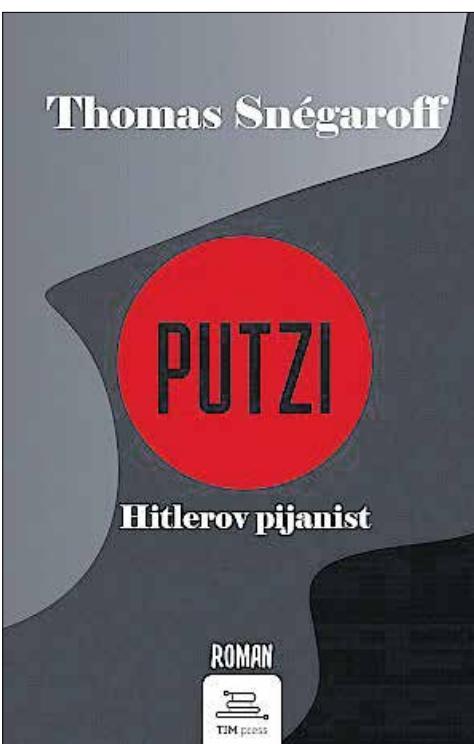
Nisam razmišljao o tome načelno, no to je bila djelomično moja namjera. Htio sam ponuditi drugi pogled, ispričati jednu drugu stranu. Većini je poznata situacija tog vremena u Europi, no ovaj dio američke povijesti tijekom 1930-ih i 1940-ih godina je još nepoznat, barem imam takav dojam. Ne znam kako je to u Hrvatskoj, kako se kod vas piše o tom vremenu, no mogu vam reći da, na primjer, u Francuskoj uopće nije poznata činjenica to koliko su elite tad bile spremne surađivati s Hitlerom. O tome se ne govori. Ne samo elite u Americi, nego i u Engleskoj. Anglosaksono visoko društvo vrlo se lako priklonilo Hitleru i nacional-socijalizmu, samo da bi se udaljili od komunističke ideologije u Rusiji. To me najviše zainteresiralo kao povjesničara. Ne tvrdim da je čitava Amerika bila takva. No htio sam napisati knjigu koja pokazuje da situacija nije crno-bijela, nego vrlo, vrlo nijansirana. To je i u SAD-u kasnije potisnuto, nećete naići na puno informacija o tome u javnosti. Putzi mi je omogućio da uđem u mentalitet ljudi sličnih njemu, njegova podrijetla i obrazovanja. Kao znanstvenika me zanimaju svi aspekti američke povijesti.

Express: Kad govorimo o Americi u ovom trenutku, kako biste komentirali reakcije takozvanih današnjih elita, visoko-obrazovanih ljudi općenito, na nedavni pokušaj autokracije Donalda Trumpa i rastuću ksenofobijsku jednom dijelu usporedivu s onom koja je postojala i u vremenu o kojemu pišete?

Ovaj je dio američke povijesti poprilično

Putzi za klavirom (gore) i u društvu Adolfa Hitlera (dolje)

PUTZI Hitlerov pijanist
Thomas Snégaroff, Tim press. Prijevod:
Dubravka Celebrini

nepoznat i u SAD-u. Sveprisutan je jedan narativ o stvaranju velike nacije koja se teško izborila za ono što je danas. No kad se osvrnem na Trumpov mandat, lako mi je pronaći korijene suprematizma upravo u događajima s početka 20. stoljeća. Kad Trump kaže: 'America First' - to je ime izolacionističkog lobija iz 1930-ih i s početka 1940-ih godina koji se deklarativno zalagao protiv ulaska SAD-a u rat, dok su zapravo podržavali Hitlera. Svakako postoje poveznice. To nije tako davno, govorimo o vremenu prije tek sedamdeset, osamdeset godina. Amerika koja mrzi manjine, komunizam, koja segregira Židove... To je Amerika i danas. Ne u cijelosti, ne možda ni u većini, no velikim dijelom. I svakako taj dio čini i mnogo elita. Dok sam pisao knjigu, nisam razmišljao o Trumpu, iako je to bilo u vrijeme kad je on bio predsjednik. Svaki sam dan govorio o njemu na radiju, televiziji, stalno komentirao trenutačne događaje... I tek kad sam završio knjigu, uvidio sam golemu poveznici ta dva vremena. Putzi je itekako suvremen u Americi.

Express: Ernst Hanfstaengl - Putzi priklonio se nacistima nakon što je kao Nijemac u Americi nakon Prvog svjetskog rata i ratnih odšteta nametnutih Njemačkoj doživio naglo odbacivanje, ne samo na osobnoj razini, nego ono što mi danas zovemo 'cancel kulturom' prema čitavom svom narodu. To je nešto što postoji, naravno, oduvijek, postojalo je i u 20. stoljeću, i gledamo to i danas, recentno u slučaju odnosa prema Rusima i ruskoj kulturi u zapadnom svijetu... 'Cancel kultura' je stara koliko i svijet. Uvijek je većina pokušavala poništiti manjine. U tome je povijest čitavog čovječanstva. Ono što se mijenja danas je to da se poništavanje događa pred očima čitavog svijeta, ono je javno i glasno. I to je sigurno opasno za budućnost. Ne znam kakva je situacija u vašoj zemlji po pitanju Rusije, no vjerujem da je svuda slično. To su osnove za zamjeranje, ogorčenost i mržnju u budućnosti. Da se vratim na Putzija - to zamjeranje dovelo je do ljutnje, a ona dalje do najgoreg mogućeg, odnosno nacizma. A znamo kamo je to dalje vodilo... To je problem i danas u SAD-u, i u Francuskoj, događa se na svim razinama u cijelom svijetu. Uvijek neka većina pokušava poništiti manjine, pa manjine iz otpora pokušavaju poništiti tu većinu... Osnovni problem današnjeg društva je pronalazak zajedničkog jezika, neke osnove na kojoj se svi možemo naći, razgovarati i razriješiti te naslijedene traume. Moramo raditi na tome da budućnost prestane biti odraz prošlosti. Pronaći način da djelejemo zajedno u ovom svijetu sveopćeg zamjeranja i poništavanja.